

Reflektioner över en utvärdering av Startpaket Mjolk

Katarina Holst Westin

I november 2010 fick Landja Marknadsanalys AB i uppdrag att utföra en utvärdering av Startpaket Mjolk. Utvärderingen genomfördes med hjälp av en kvantitativ del, där samtliga mjölkföretagare som deltagit i SPM kontaktades, samt en kvalitativ del. Den kvalitativa utvärderingen bestod av 24 individuella djupintervjuer med mjölkföretagare. Vi besökte gårdar runt om i landet som hade mellan 50 till 650 mjölkkor och intervjuade dess ägare. Vissa gårdar hade inga anställda, på andra kunde det finnas upp till 8 stycken.

Intervjuerna pågick ungefär 1,5 timme och utgick från ett antal frågeställningar med syfte att *få kunskap om hur attityderna till och erfarenheterna av att ha deltagit i Startpaket Mjolk såg ut.*

Mjölkföretagarnas attityder och erfarenheter skiftade, liksom de förutsättningar under vilka de verkade. Det spelade roll *var* i ombyggnadsprocessen de befann sig, liksom huruvida de själva såg sig som aktiva företagare och arbetsledare eller inte.

Situationen före **ombyggnaden** speglade inte sällan en relativt harmonisk tid med bra kontakt med de individuella djuren och en trygghet och visshet i rollen som mjölkbonde. Allt ställs på ända när ombyggnaden startar och ett kaos tar vid med sjunkande hälsokurvor och handlingsförlamad personal. När väl ombyggnaden är slutförd och de nya arbetssätten har blivit rutin är åter hälsokurvan på väg upp.

Det går att skönja **olika segment** bland mjölkföretagarna. Det är *Den Fördragsamma Lantbrukaren* som "gör som man alltid har gjort", utan riktig koll på den egna ekonomin. Det är *Den Förnöjsamma Lantbrukaren* med god ekonomi som slagit sig till ro utan några tankar på utveckling av verksamheten, snarare avveckling av densamma.

En stor grupp kallar vi *De Frustrerade*. Det är gruppen av mjölkbönder som står mitt uppe i processen av att bygga om och/eller utöka. Här finner vi trötta och stressade individer som lämnat tryggheten bakom sig och ännu inte landat i "det nya". De som väl har landat kallar vi *Den nya Företagaren*. Här fungerar nya rutiner och mjölkbonden har accepterat och internaliserat sin nya roll som företagare. Sist har vi det vi kallar **FÖRETAGAREN**, en helt

annan typ av yrkesroll. Här möter vi en välutbildad person som har koll och kompetens och som redan från början sett sin verksamhet som ett företag.

Om rådgivningen skall ge bästa möjliga resultat bör rådgivaren fråga sig vilket segment just den specifika gården tillhör liksom var den befinner sig i ombyggnadsprocessen.

Särskilt viktigt är det för de gårdar som befinner sig i den sköra expansionsfasen. Här behövs en specifik rådgivning, "ett stöd" som "bär dem över" förflyttningen. De befinner sig i en för dem obekant situation med nya utmaningar där de behöver stödiga, kunniga och kompetenta rådgivare att "hålla i handen" fram till slutförd förflyttning som rollen av *Den nya Företagaren*.